

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Rektorns arbete för
rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasie-
skolan vid Vasaskolan i Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Vasaskolan avseende verksamhetens kvalitet inom Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektorns styrning och ledning för att skapa långsiktiga förutsättningar för en rättvisande och likvärdig betygssättning i ämnen med och utan nationella prov.

Granskningen avgränsas till rektorns arbete för en rättvisande och likvärdig betygssättning i relation till bland annat lärares arbete inom den aktuella gymnasieskolan. I denna granskning ingår inte att bedöma lärarnas arbete med att planera och genomföra undervisningen samt kontinuerligt bedöma elevers prestationer, så att de vid tidpunkten för betygssättningen har underlag för en allsidig bedömning och rättvisande betygssättning. Granskningen inriktas mot högskoleförberedande program med anledning av att betyg som urvalsinstrument för vidare utbildning står i fokus.

Granskningen omfattar 30 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala skolor. Skolinspektionen har genomfört intervjuer med skolenhetens rektor samt lärare. Intervjuerna genomfördes den 28 och 29 september 2022 av utredarna Karin Karlson och Therése Tune. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet, tillsammans med inkommen dokumentation, ligger till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolenheter som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2023.

Fakta om verksamheten:

Vasaskolan är en skolenhet med cirka 1000 elever belägen i Gävle kommun. Huvudman för skolan är Gävle kommun. Denna granskning omfattar naturvetenskapsprogrammet, humanistiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet och det estetiska programmet på skolenheten. Skolan har valts ut utifrån att den statistiskt visat ihållande avvikelser i betygssättning i förhållande till resultaten på de nationella proven mellan läsåren 2014/15 och 2018/19.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 1. På varje område bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar

anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vasaskolan i följande utsträckning:

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* kan förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera de konstaterade betygsavvikelserna för att ta reda på om avvikelserna är motiverade eller inte.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i låg utsträckning* ser till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att de insatser som genomförs har en tydlig koppling till skolans analys av avvikelser. Det bör också finnas tydliga mål och förväntade effekter utifrån insatserna.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-08-17 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena

och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 2) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:581) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område

Rektorns förklaringar om vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen

I detta område granskas rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd samt rektorns analys samt problematisering av betygsavvikelser.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn kan *i flera delar* förklara vad som påverkar och orsakar de långvariga avvikelserna i betygen, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har inblick i användningen av nationella prov och ger lärarna förutsättningar för att skapa samsyn kring hur de särskilt beaktar de nationella proven. Rektorn följer upp betygssättningen och har identifierat vissa betygsavvikelser. Granskningen visar också att rektorn har vissa förklaringar till betygsavvikelserna men att analysen är begränsad vilket leder till att rektorn inte fullt ut tar reda på om avvikelserna är motiverade eller inte.

Rektorns organisation för möjliggörande av likvärdighetsdiskussioner

Granskningen visar att rektorn har organiserat arbetet med likvärdighetsdiskussioner inom skolan men att det inte sker något utbyte med andra skolor. Rektorn berättar att det är skolans ämneslag som är forum för ämnesutveckling och det systematiska kvalitetsarbetet. Likvärdighetsdiskussioner och analyser av betygssättningen finns även schemalagda efter läsårets slut. Skolan har arbetat systematiskt för att nå ett mer strukturerat arbetssätt vad gäller likvärdig och rättvis bedömning sedan läsåret 2019/2020 då betyg och bedömning var ett prioriterat område. Enligt rektorn besitter lärarna generellt på skolan en hög bedömarkompetens och tillsammans med skolans förstelärare har skolledningen tagit fram en policy för betygssättning som alla lärare ska följa. Av policyn framgår exempelvis att obehöriga lärare ska få handledning vid betygssättning och att lärare i samtliga ämnen regelbundet ska diskutera hur man uppnår samsyn och likvärdighet vid bedömning. Utöver arbetet i ämneslagen finns även forum för att diskutera bedömning genom ämnesövergripande diskussioner i arbetslagen. Vidare berättar rektorn att det finns önskemål från lärare att öka samarbetet med andra skolor inom huvudmannens organisation vad gäller att exempelvis diskutera betygskriterierna. Enligt lärare och rektor har det tidigare skett insatser som bedömningsmöten för lärare i samma ämnen

med kollegor från närliggande gymnasieskolan på initiativ från huvudmannen. Detta har dock inte skett på flera år säger de intervjuade lärarna.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Granskningen visar att rektorn har inblick i användandet av nationella prov och ger lärarna förutsättningar för att skapa samsyn kring hur de särskilt beaktar de nationella proven. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn avsatt tid för lärarna för att skapa samsyn kring hur de särskilt beaktar de nationella proven. Det är i ämneslagen som lärarna sambedömer och analyserar resultaten av olika examinerande uppgifter. Enligt rektorn finns det särskilda dagar avsatta för att lärarna ska ges möjlighet att sambedöma de nationella proven och andra prov. Förstelärarna har i uppdrag av rektorn att leda detta arbete och de har exempelvis genomfört kompetensutvecklingsinsats kopplat till de nya principerna för betygssättning. Rektorn för en kontinuerlig dialog med förstelärarna och tar del av lärarnas dokumentation i ämneslagen i den gemensamma digitala plattformen.

Av intervjuer med lärare framgår att arbetet har resulterat i att det har skapats en samsyn i kollegiet kring begreppet *särskilt beakta* i de ämnen som genomför nationella prov och att lärarna i de ämnena kontinuerligt för en dialog vid bedömning och betygssättning och vid eventuella tveksamheter. Arbetet kring betygssättningen utgår från skolans policy för betygssättning och där framgår bland annat att lärare som väljer att avvika i sin betygssättning i relation till provbetyget på de nationella proven först ska samråda med en kollega i samma ämne och därefter konsultera rektorn om lärarna inte är överens om bedömningen och betygssättningen.

Lärare berättar att rektorn ger dem inloggningsuppgifter till bedömningsportalen för att de ska kunna ta del av de nationella bedömningsstöden och använda materialet i de ämnen det finns att tillgå. Lärare säger att bedömningsstöd används i moderna språk, kemi och fysik. Vidare berättar lärare att det inte finns någon uppföljning från rektorn om lärare använder sig av bedömningsstöd eller inte.

Rektorns analys av betygsavvikelser över tid

Granskningen visar att rektorn följer upp betygssättningen och har identifierat vissa betygsavvikelser. Av intervjuer med rektor och lärare framgår att de i början av terminen har haft en gemensam studiedag som skolans förstelärare ansvarade för och som handlade om de nya principerna för betygssättning och där Skolverkets nya allmänna råd om betyg och provning diskuterades. Vidare framgår av intervjuer med rektor, lärare och av inkommen dokumentation inför granskningen att rektorn följer upp betygssättningen i samtliga ämnen och kan redogöra för betygsresultaten utifrån ett nuläge och över tid. Rektorn uppger att alla lärare inom

ramen för det systematiska kvalitetsarbetet ska analysera resultaten i samtliga ämnen, både i ämnen med och utan nationella prov. Vidare berättar rektorn att alla lärare inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet ska analysera resultaten, både i ämnen med och utan nationella prov. Dock framkommer det i intervjuer och av inkommen dokumentation att kvaliteten på denna analys varierar mellan arbetslagen, vilket medför att rektorn har olika underlag att utgå från i den fortsatta analysen av resultaten. Lärarna säger även i intervju att de saknar en återkoppling från rektorn vad gäller skolledningens analys av resultaten. Vid några tillfällen har de fått ta del av rektorns analys när hela kollegiet samlas men att detta, enligt lärarna, inte är något som sker kontinuerligt. Rektorn säger att skolledningen delar lärarnas analyser av avvikelserna men att de inte har återkopplat till lärarna i så hög utsträckning som de tidigare har gjort på ämnesnivå.

De avvikelser som rektorn lyfter fram på skolenhetsnivå, både i ämnen med nationella prov och i ämnen utan, relateras framförallt till statistik på riksnivå. Rektorn berättar att hen har noterat att skolan framförallt har en stor avvikelse mellan det nationella provbetyget i ämnet svenska jämfört med kursbetyget, och att det också finns avvikelse mellan provbetyg och kursbetyg i ämnet engelska. Rektorn har även identifierat avvikelser i betygssättningen i ämnet kemi. Vidare berättar rektorn att hen kan konstatera att elevernas resultat generellt sjunker under år 2 och att de elever som generellt kommer in med höga meritvärden också tar gymnasieexamen med höga betyg.

Rektorns problematisering av ihållande avvikelser

Granskningen visar att rektorn har vissa förklaringar till betygsavvikelserna, men att analysen är begränsad vilket leder till att rektorn inte fullt ut tar reda på om avvikelserna är motiverade eller inte. Rektorn berättar att det initialt sker diskussioner och analyser kring betygsavvikelser i respektive ämneslag och därefter genomför förstelärarna en analys av underlaget från ämneslagen tillsammans med skolledningen. Av intervjuer med lärare och rektor framgår att de har vissa förklaringar till avvikelserna mellan kursbetyg och nationella provbetyget. Bland annat förklaras avvikelserna i svenska och engelska med att det är två månaders undervisningstid mellan att det nationella provet genomförs och betygssättningen sker. Andra förklaringar som framkommer är att elever upplever själva provsituationen som stressande och därför inte kan prestera lika högt som de brukar och att stora salsskrivningar bidrar till att öka elevernas stress ytterligare samt att det kan vara avgörande vilken lärare som exempelvis lyssnar på den muntliga delen av provet i engelska. Rektorn säger också att det finns elever som gör strategiska val och står över provtillfället om de riskerar att inte få betyget A på provet. Vad gäller den konstaterade avvikelsen i betygssättning i ämnet kemi säger rektorn att det framkommit att betygssättningen varit olikvärdig i samma kurs mellan två olika klasser och olika lärare. Vidare säger rektorn att elevernas höga meritvärde från grundskolan är en parameter när de tittar på om avvikelserna är motiverade.

Av intervjun med rektorn framgår att förklaringarna behöver problematiseras för att rektorn ska kunna ta reda på om förklaringarna är motiverade eller inte. Rektorn säger att skolledningen behöver ta reda på vad eleverna gör mellan de nationella proven och tiden för betygssättningen som motiverar ett högre betyg. Vad gäller avvikelser generellt i betygssättningen säger rektorn att skolledningen tillsammans med förstelärarna behöver ställa fler riktade frågor till lärarna kring varför betygssättningen ser ut som den gör i specifika ämnen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att analysera de konstaterade betygsavvikelserna för att ta reda på om avvikelserna är motiverade eller inte.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har inblick i användandet av nationella prov samt undersöker och identifierat vissa betygsavvikelser. Rektorns analys av betygsavvikelserna är dock begränsad och förklaringarna som framkommer kan problematiseras ytterligare och i högre grad kopplas ihop med exempelvis lärarnas kompetens eller skolans organisation. Det medför att rektorn inte fullt ut tar reda på om avvikelserna är motiverade eller inte. För att rektorn ska kunna sätta in relevanta insatser utifrån betygsavvikelserna behöver rektorn i sin analys kritiskt granska förklaringarna och sätta dessa i relation till de förutsättningar som ges.

Av skollagen 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Enligt 15 kap. 25 a § skollagen ska, vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov, elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultatet på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen ska planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.¹

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och prövning behöver rektorn kunna analysera om det finns avvikelser mellan exempelvis betyg och nationella provbetyg i olika undervisningsgrupper. Det kan även handla om att undersöka skillnader till exempel utifrån kön eller socioekonomiska faktorer. Rektorn kan också analysera

¹ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

betygsfördelningen mellan olika elevgrupper i ämnen där det inte finns nationella prov. Om avvikelser eller skillnader förekommer behöver rektorn undersöka om dessa är motiverade eller inte. Rektorn behöver vara särskilt uppmärksam på återkommande mönster.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn fördjupar analysen av konstaterade betygsavvikelser. Rektorn behöver tillsammans med lärarna problematisera och kritiskt granska de förklaringar som lärarna anger. Förklaringarna behöver kopplas ihop med lärarnas kompetens, lärarnas förutsättningar eller kopplas till andra delar av skolans organisation och utmaningar.

Rektorns arbete med att se till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen

I detta område granskas rektorns arbete med att initiera relevanta och långsiktiga insatser samt rektorns ansvar för att insatserna är väl förankrade i organisationen.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ser *i låg utsträckning* till att relevanta och väl förankrade insatser genomförs för att minska omotiverade avvikelser i betygen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn har initierat vissa insatser som rör bedömning och betygssättning, men att dessa insatser inte primärt syftar till att utjämna identifierade avvikelser i betygssättningen. Därmed har det inom ramen för denna granskning inte varit möjligt att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Initiera relevanta och långsiktiga åtgärder

Granskningen visar att rektorn har initierat några insatser som rör bedömning och betygssättning, men att dessa insatser inte primärt syftar till att utjämna identifierade avvikelser i betygssättningen. I intervju med lärare, rektor och inkommen dokumentation framkommer att det finns vissa pågående insatser på skolan som delvis syftar till att öka likvärdigheten inom bedömning och betygssättning. Som framgår av område 1 i detta beslut har rektorn upprättat en policy för betygssättning, likaså ger rektorn förutsättningar i form av schemalagda tillfällen när likvärdighetsdiskussioner och sambedömning ska ske och förstelärarna har på uppdrag av rektor genomfört en kompetensutvecklingsinsats kopplat till de nya principerna

² Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och provning*, s. 48.

för betygssättning. Av samtliga intervjuer framgår dock att dessa insatta insatser är generella inom området betyg och bedömning och inte har kopplats till de avvikelser som framgått eller de behov som har identifierats. Det finns också exempel på att rektor har initierat en insats där hen har ställt krav på att lärare ska genomföra samma examinationsuppgifter för att öka likvärdigheten i bedömning och betygssättning där det har framkommit att betygssättningen varit olikvärdig, i exempelvis ämnet kemi.

Eftersom skolan endast har en pågående insats kopplad till betygsavvikelse i ett ämne och de övriga insatser som genomförs inte är kopplade till identifierade betygsavvikelser går det inte att bedöma med vilken kvalitet rektorn tar ansvar för att sådana insatser är väl förankrade i organisationen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att de insatser som genomförs har en tydlig koppling till skolans analys av avvikelser. Det bör också finnas tydliga mål och förväntade effekter utifrån insatserna.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn initierat insatser kopplade till betyg och bedömning men de är generella och syftar inte till att utjämna betygsskillnader. För att främja rättvisande och likvärdiga betyg behöver rektorn se till att insatser genomförs utifrån de konstaterade avvikelserna.

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen ska genomföras på skolenhetsnivå under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Enligt 4 kap. 5 § skollagen ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av läroplanen framgår vidare att det är rektorn som ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.³

Enligt Skolverkets allmänna råd betyg och prövning bör rektorn tillsammans med lärarna följa upp betyg inom skolenheten så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg. Utifrån vad uppföljningen av betygen och betygssättningen visar kan rektorn behöva sätta

³ Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11), 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 rektorns ansvar

in olika insatser. Det kan handla om att se över hur arbetet med betygssättning är organiserat eller att vid behov säkerställa att lärare får kompetensutveckling så att betygen sätts i enlighet med författningarna.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utifrån en mer fördjupad analys ser till att relevanta insatser genomförs i syfte att minska konstaterade betygsavvikelser. Insatserna behöver relateras till tidigare genomförda insatser och effekter samt koordineras med huvudmannens eventuella insatser. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver rektorn skapa delaktighet hos alla lärare och se till att insatser får genomslag i deras arbete. Rektorn behöver också formulera tydliga mål och förutse utvecklingen och sedan kontinuerligt följa upp

X Jenny Fahlman

Jenny Fahlman
Beslutsfattare
Signerat av: Jenny Fahlman

X Therése Tunek

Therése Tunek
Föredragande
Signerat av: Therése Tunek

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Karin Karlsson deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Rektorns arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i gymnasieskolan \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se)

⁴ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Betyg och provning*, s. 48.

Bilaga 1: Författningsstöd

Enligt skollagen **3 kap. 14 § skollagen** ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Enligt förarbetena till skollagen (**prop. 2009/10:165 s 229**) innebär detta ansvar att se till att skolans eller verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

Enligt **4 kap. 3 § skollagen** ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av **4 kap. 4 § skollagen** framgår att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Enligt **4 kap. 5 § skollagen** ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Av **15 kap. 25 a § skollagen** framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

Lärare ska enligt gymnasieskolans läroplan (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper**) samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

Rektorn ansvarar enligt läroplanen (**Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar**) för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

Skolverkets Allmänna råd betyg och prövning (**SKOLFS 2022:417**) (obs ny, gäller från 1/7 2022 och ersätter det allmänna rådet om betyg och betygssättning)

Skolverkets Allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (**SKOLFS 2012:98**)